

REVISTA Națională Română

DIRECTOR, GRIGORE TOMIDA

Redacția și Administrația
Strada Colonel Roznovanu No. 29
— PIATRA-N. —

Abonamentele se fac anuale
Costul abonamentului anual e de
— Lei 39 —

Redacția și Administrația Revistei sub
conducerea unui comitet

Deviza noastră :

*Iubiți patria, neamul, limba și portul național Român.
Lupta pentru ideal, dreptate și adevăr*

SUMARUL REVISTEI:

- 1). *Omul și natura, (după Buffon) de* Gr. Tomida
- 2). *Cerșetoarea, schiță de* Niculiță
- 3). *Cugetări de* Gr. Tomida
- 4). *Frumosul și artele plastice de* . . . Prof. I. Brândușanu

Cererile de abonament se fac pe adresa :
Revistei „Naționale Române“
Strada Colonel Roznovanu No. 29 Piatra-N.

REVISTA Națională Română

DIRECTOR, GRIGORE TOMIDA

Redacția și Administrația
Strada Colonel Roznovanu No. 29
— PIATRA-N. —

Abonamentele se fac anuale
Costul abonamentului anual e de
— Lei 39 —

Redacția și Administrația Revistei sub
conducerea unui comitet

Deviza noastră :

*Iubiți patria, neamul, limba și portul na-
țional Român.
Lupta pentru ideal, dreptate și adevăr*

SUMARUL REVISTEI:

1). <i>Omul și natura, (după Buffon) de .</i>	Gr. Tomida
2). <i>Cerșetoarea, schiță de</i>	Niculiță
3). <i>Cugetări de</i>	Gr. Tomida
4). <i>Frumosul și artele plastice de .</i>	Prof. I. Brândușanu

Cererile de abonament se fac pe adresa :
Revistei „Naționale Române”
Strada Colonel Roznovanu No. 29 Piatra-N.

OMUL ȘI NATURA

[DUPĂ BUFFON]

E o depărtare nesfârșită între facultățile omului și ale celea ale celui mai desăvârșit animal; aceasta dovedește că omul e de o natură deosebită, că el singur formează o clasă aparte dela care coborâșul este nemărginit de mare până a ajunge la animal. Căci, dacă omul ar fi din ordinul animalelor, ar trebui să fie în natură un număr oare-care de ființe mai puțin desăvârșite ca omul și mai perfecte ca animalele prin ajutorul căror coborâșul dela om la maimuțe s'ar face pe nesimțite, prin nuanțe. Dar nu este așa; trecerea se face dintr'o dată dela ființa gânditoare la ființa materială, dela puterea intelectuală la forța mecanică, dela ordine și plan la mișcare oarbă. Iată deci, mai mult decât trebuie pentru a demonstra superioritatea firei noastre și distanța imensă pe care bunătatea creatorului a pus-o între om și fiară.

Omul este o ființă rațională, animalul e o ființă lipsită de rațiune și cum nu e nici o mijlocie între ființa rațională și cea fără rațiune, vădit este că omul e de natură cu totul deosebită de aceea a animalelor, cu care nu se aseamănă de cât prin înfățișare. A judeca numai după această asemănare materială, ar fi să ne lăsăm înșelați de aparență și să închidem de bună voe ochii înaintea luminei care ne arată adevărul.

Simțurile omului sunt un fel de instrumente cu care trebuie să învățăm a ne slugi; simțul vederei, care pare a fi cel mai nobil și cel mai minunat, este în acelaș timp și mai puțin sigur și cel mai amăgitor; impresiunile sale ne ar da

numai idei false, dară ele n'ar fi mereu controlate de celălalt simț al pipăitului. Acesta e simțul cel statornic, piatra de încercare și măsura tuturor celorlalte simțuri; e singurul simț neapărat trebuincios animalului; simțul acesta este răspândit în toate părțile corpului. Totuși el nu e încă desăvârșit la copil în momentul nașterii; într'adevăr, copilul când se naște dă semne de durere prin gemetele și strigătele sale, dar nu poate încă prin nimic ași arăta plăcerea sa.

Copilul începe abea a râde după 40 zile și mai înainte, țipetele și gemetele nu sunt însoțite de lacrimi.

Simțurile nu sunt date dela natură, dar arta și deprinderile pot foarte mult să le perfecționeze, e deajuns pentru aceasta ca să le exercităm des și vreme îndelungată asupra aceluiași lucruri. Un pictor obicinuit a privi cu băgare de seamă formele, va vedea, dela prima aruncătură de ochi, o mulțime de nuanțe și deosebiri pe care un altul nu le va putea zări decât după multă vreme, sau chiar de loc. Un muzician, a cărui ureche e veșnic deprinsă cu armonia, va fi profund lovit de o disonanță: un simț fals, un ton aspru îl va supăra, îl va jigni, căci urechea lui e un instrument pe care un sunet discordant îl rânește. Ochiul pictorului e un tablou în care se răsfâng nuanțele cele mai ușoare, trăsăturile cele mai delicate. Se pot perfecționa și simțurile câtorva animale.

Dar această putere a simțurilor și chiar perfecțiunea la care pot fi duse, n'au înrâurire de cât asupra animalului el ni se va înfățișa, cu atât mai vioi și mai deștept, cu cât simțurile sale vor fi mai bune sau mai desăvârșite. Omul însă, din potrivă, nu e mai deștept, ori mai bun, fiindcă și au exercitat mai mult urechea sau ochii. Nu există oameni care, având simțurile mai slabe, vederea mai scurtă sau urechea mai tare, să fie din pricina aceasta mai proști ca ceilalți; ceia ce dovedește îndeajuns că este în om ceva care e mai mult ca simțul inferior animalic; acest simț animalic nu e decât un organ material, asemenea organelor simțurilor exterioare de care, nu se deosebește decât prin proprietatea ce o are de a păstra impresiunile primite. Sufletul omului însă este un simț superior, o substanță spirituală cu totul deosebită de starea simțurilor exterioare.

Imi amintesc de clipa cea plină de bucurie și de înfiorare când am simțit pentru întâia oară că exist; nu știam ce sunt, unde mă aflu și de unde viu. Am deschis ochii! Ce năvală de senzații! lumina, bolta cerească, verdeța pământului, cristalul apelor, toate mă încântau, mă însuflețeau, mă umpleau de o plăcere nespusă. Crezui la început că toate lucrurile acestea se află în mine ca făcând parte din ființa mea. Gândul acesta se întărea tot mai mult în mine; când îmi rădicaî privirea spre astrul luminei, strălucirea sa mă râni, închisei fără voia mea ochii și simții o ușoară durere. În clipa aceea de întunerec crezui că mi-am pierdut întreaga mea ființă.

Mâhnit, cuprins de uimire, mă gândeam la această mare schimbare, când, de odată, aud sunete: cântecul păsărilor, murmurul dulce al melodiei lor îmi turnau nu știu ce balsam pe suflet; am ascultat vreme multă și mă încredințai îndată ca acea armonie eram eu însu-mi.

Atent, ocupat de acest nou fel de existență, uitasem deja lumina, această parte a ființei mele pe care o cunoscui cea dintâi și deschisei ochii. Ce bucurie am simțit regăsind toate acele lucruri strălucitoare!

Mă uitai cu băgare de seamă în toate obiectele; cunoscui îndată că puteam să perd și să regăsesc aceste obiecte și că aveam putința să nimicesc și să refac din nou, după voia mea această parte frumoasă din mine însumi.

Incepui să văd fără a mă mai emoționa și să aud fără a mă mai turbura, când, un vânt ușor a cărui răcoreală o simțeam, îmi aduse parfumuri care mi produse o bucurie lăuntrică și mi dădură un simțământ de dragoste pentru mine însumi.

Frământat de toate acestea senzații, chinuit de plăcerile unei vieți atât de frumoase, mă rădicaî de odată, simțând născându-se în mine o putere nouă necunoscută. Nu făcui de cât un pas, noutatea stărei în care mă aflam mă fîntui locului; uimirea mea fu de neînchipuit, credeam că toată existența mea fuge, mișcarea ce o făcusem amesticase și încurcase obiectele. Crezui că toate sunt în neorânduială. Dusei mâna la cap, am pipăit fruntea și ochii, plimbam mâna pe corp și mi se păru atunci că mâna e cel mai de

căpetenie organ al existenței mele. Ceia ce simțeam în această parte a corpului era așa de complet și lămurit, plăcerea aceasta mi se păru atât de perfectă, față de plăcerea ce mi pricinuiră lumina și sunetul, că m'am alipit cu totul acestei părți a trupului meu și simțeam că ideile mele cresc și să adâncesc.

Tot ce atingeam din corpul meu, părea că răspunde simțirei mâinii și fie-care atingere năștea în sufletul meu o idee dublă.

Observai îndată că această facultate de a simți era răspândită în toate părțile ființei mele; recunoscui îndată marginile existenței mele, care la început mi o închipuiam imensă și nemărginită.

Imi aruncaii privirea pe corpul meu, mi se păru atât de mare, că toate obiectele nu mi părură, asemuindu-le, de cât niște puncte luminoase.

Mă privii multă vreme cu luare aminte, mă priveam cu plăcere, urmăream cu ochii mâna și mișcările ei și mi se păru că mișcările mâinei nu erau de cât un fel de existență fugitivă, un șir, neîntrerupt de mii de mâni, o apropiiai de ochi și mi se păru atunci mult mai mare ca tot corpul meu, căci ea mi aștepta o mulțime de obiecte.

Incepui să bănuiesc ca simțul care mi venea din ochi mă înșală. Văzusem deslușit că mâna nu era de cât o mică parte din trup și nu puteam pricepe cum de a crescut atât să mi pară peste măsură de mare. Mă hotărâii deci să nu mă încred de cât pipăitului, care nu mă înșelase încă și să mă păzesc de toate celelalte simțiri.

Această precauțiune mi-a folosit, mă pusei iar în mișcare, pășeam cu capul în sus, ridicat spre cer, mă lovi ușor de un palmier, cuprins de spaimă, dusei mâna la acest corp străin, îl judecam de străin, pentru că nu răspundea la simțirea mea. Mă întorsei cu un fel de groază și cunoscuii pentru 1-a oară că mai există ceva în afară de mine.

Turburat de această nouă descoperire, mai mult ca de celelalte, abea putui să mă liniștesc și după ce cugetai asupra acestor întâmplări, mă încredințai că sunt iarăși în amăgire și că iar nu trebuie să mă încred de cât în simțul pipăitului.

Cercai dar să ating tot ce vedeam, voiam să pipăii soarele, întinsei brațul ca să cuprind orizontul, dar nu întâlnii de cât golul văzduhului. La fie care nouă experiență ce făceam, cădeam din surpriză în surpriză, căci toate o-

biectele păreau a fi aproape de mine și numai după multe încercări, am învățat să mă slujesc și de ochi pentru a mi călăuzi mâna.

Foarte preocupat de mine însumi, de ceea ce sunt, de ceea ce pot fi, pedicele ce întâlneau mă umileau. Cu cât cugetam mai mult, cu atât năvăleau și îndoelile. Statul de atâta nesiguranță, ostenit de frământările mele sufletești; genunchii mi se muiară și mă trezii într'o stare de repaos, Odișna aceasta dădea noi puteri simțirilor mele.

Eram așezat la umbra unui arbore frumos, multime de poame rumene atârnau în formă de ciorchine până aproape de mâna mea, le-am atins ușor, dar îndată se desprinsese de pe cracă, cum se desprinde smochine când e coaptă bine. Luai un fruct și apropiindu-l cât mai mult de mine spre ai zdrobi mirosul, îl țineam lipit de buze, parfumul lui, mă îmbăta, deschisei gura, simțeam că am în mine un parfum și mai plăcut, am atins cu buzele fructul—am gustat.

Ce savoare! Ce senzații noi! până atunci nu resimțeam de cât plăceri, gustul mă făcu să cunosc sentimentul voluptății.

Măgulit cu această idee a puterii și îndemnat de plăcerea pe care o simțeam, luai încă un fruct și încă unul și nu mai încetam să întind mereu mâna a mi potoli pofta, dar o lancezeală plăcută, pătrunzind cu încetul prin toată ființa mea, îmi îngreua membrele și opri activitatea spirituluimeu.

În clipa aceea ochii mi se închisă și capul ne mai fiind sprijinit de puterea mușchilor se plecă pentru a se rezema pe iarbă. Totul se șterse, totul peri. Urma gândurilor mele se perdu, perdui sentimentul existenței mele.

Somnul acesta fie adânc, dar nu știu dacă am dormit mult, fiind că n'avem nici o idee despre timp și nu-l puteam măsura.

Deșteptarea mea fu o a doua naștere și am simțit numai că încetăsem cât-va timp să exist. Dispariția această pe care o suferisem, mă făcea oare cum să mă tem, făcându-mă par'că o pricepe că existența mea nu va dura în veci. Am avut apoi și o altă neliniște, nu știam dacă nu lăsasem cum-va în somn o parte a ființei mele, mă sileam să mă recunosc.

În clipa aceea astrul zilei, ajuns la capătul drumului său, își stinse facla. Am băgat de seamă atunci că perdusem simțul vederii. Prea trăeam pentru a mă mai teme că voi înceta să exist și întunericul, care mă învăluia, în zadar îmi aminti ideea înfricoșătoare a primului meu somn.

Grigore Tomida

CERȘETOAREA

[SCHIȚĂ]

• In satul Malța e zarvă mare. De la un capăt la altul al satului toți câinii s'au fost speriați și de aceea latră și latră și urlă și fuge și se dau în toate părțile, că parcă i-au apucat ducă-se pe pustiu și de ce? Au fost văzute o ființă omenească, bătrână, surdă, aproape și oarbă, fără o mână, schioapă de un picior și mută, după îmbrăcăminte de departe, nu puteai pricepe ce-i: femeie ori bărbat? mai ales că, purta o haină lungă, lungă până în pământ și toată numai petice. Ființa asta era și desculță și pe umăr purta sacii cu mila adunată. Apropiindu-te înțelegi ce sex e. Era cu capul gol, cozile împletite și adunate la ceafă. De unde era, cum o chema și toată viața ei n'o știea nimeni și nici n'o puteai afla din pricina graiului ei. Când cerea milă la poartă se auzea numai găngănit străin, din care nu puteai deosebi nici o vorbă omenească. Era ceva de neînțeles și ne mai auzit. Înaintea fiecărei porți, ori ușa, unde cerea milă se puneau în genunchi, făceau cruci și cruci mari, mari și bătea mătâni și mătâni. Acum buzele i se mișcau și bolborosea ceva din gură. Ce spunea? Cine putea ști? după saraca îmbrăcăminte, lipsa de auz și toate, toate suferințele ei, ce i se vedeau, de bună samă că, se închina celui a tot puternic pentru dansa, pentru cei ce o miluiau, pentru dobitoace, pentru mana câmpului și pentru sănătate. În halul acesta văzând-o câinii se enervau atâta și dau de veste stăpânului lor să iasă afară și să vadă ce este. Ori ce om cu inima miloasă și cu suflet scump văzând-o în așa hal fără hal, o miluiau cu ce puteau. Deci unul îi da una, altul alta și nu se întorcea de la nici o poartă cu mâna goală, cu amărăciune în inimă și cu bietul ei suflet zdrobit. Și tot aduna așa pentru pustiia de gură. Când nu mai putea duce pomana adunată în spate,

se ducea la Avram, Isac ori altul și-și vindea obijduita-i pomană pe cea ce jupăni vroiau să-i dea. Cât umbla prin sat, neștiind nimenea de unde-i și neputând să vorbească ceva și fiind așa de urâtă la trup și la suflet și pentru că nu mai văzuseră nimeni așa ființă omenească, ori cine o întâlnea sta în loc și o privea, bătrânii dau din cap și-și făceau cruce de o așa vedenie, femeile, copiii, fugeau de-și scotea ochii, crezând că-i holera.

Priveliștea e toată, îți da, ție, om de gândit și de răsândit. A venit în lumea suferindă? ori i-a venit suferința în urmă? ori cum ar fi trăește în lumea asta ca să sufere, asta-i rostul lumii? dacă s'a născut o dată suferindă, sufere pentru părinții ei? Dacă suferința i-a venit în urmă sufere pentru ea, ori pentru părinții ei? amărâtă viața! ori cum ar fi trăește ca să sufere, deci nu se știe nimic de rostul suferinței ei. Cine știe, poate a fost în viață: frumoasă, bogată, mare, sus pusă pe înaltele trepte ale vieții? poate a trăit în lux, în cheltueli grozave, în destrăbălare? Dacă a fost așa și dacă acum trăește în așa chinuit hal, e mai mult ca dureros. De aceia ori cum ar fi omul: tânăr, frumos și bogat, cu rang mare, cu trecere la puternicii zilei, să nu se uite numai înainte. Nu. Nu se știe ce-l ajunge din urmă, ce zile mai are de trăit în urmă și atunci e vai și amar. Mila de aproapele, mila de necăjitul care o prea merită aceasta, să-i fie în sufletul și inima fiei-cărui o floare, care s'o poarte totdeauna cu drag.

Câte cerșitoare și cerșitori nu-s care au avut odinioară o viață poate, de învidiat? mulți. Să nu-i dea Dumnezeu omului cât poate răbda.

Niculiță

Cugetări și proverbe

[DE GRIGORE TOMIDA]

1). Omul trebuie să lupte cu durerea și să nu se lase a fi învins de ea.

2). Exemplul rău este tot așa de contagios ca și exemplul bun.

3). Omul trebuie a sfărâma pedicile, iar nu a le crea.

4). Când cel ce te critică are dreptate, silește-te a te îndrepta; iar când nu are dreptate fii indiferent.

5). Omul cuminte nu se potrivește celui nerod.

6). Plăcerile simțurilor nu produc decât un deșert; plăcerile spiritului și ale inimii sunt adevărata fericire.

7). Sărăcia cu onoare este mai de preferat de cât avuția fără onoare.

8). Omul incult și vițios este mult mai rău de cât o fiară sălbatică.

9). Ori ce faci fă-o cuminte și gândește la rezultat.

10). Să trăiești luptând și să nu te lași a fi abătut de adversitate.

11). Din tot ce ți se spune, culege tot ce e bun.

12). Temerea de a nu reuși este o piedică a reușitei.

- 13). Omul drept are totdeauna conștiința împăcată.
- 14). Mai bine o conștiință limpede în mizerie de cât o conștiință pătată în avuție.
- 15). Armonia în familie aduce fericirea.
- 16). Lipsa de acord între bărbat și femeie aduce vrajbă în căsnicie și toate nefericirile.
- 17). Ocasiunile bune vin rar, ferice de cel ce știe să profite de ele.
- 18). Promisiunile mari perd valoarea și celor mici.
- 19). Nepedepsirea face legile nefolositoare și ridicule.
- 20). Prejudiciile fac prinți, pe când natura face oameni.
- 21). Întâmplarea și norocul pot face eroi; talentul și virtutea însă fac oameni mari.
- 22). Patimile cele mari se supun one-ori dreptei judecăți.
- 23). Dacă haina săracului are găuri, aceea a bogatului are de multe ori pete.
- 24). Omul trebuie a compătimi de nefericirile altuia și să caute a i le îndulci pe cât poate.
- 25). Ajutorul se plătește scump, când cineva este silit a-l cere cu umilință.
- 26). Opinia publică este judecătorul suprem care te ridică sau te coboară.
- 27). Speranța în viitor îndulcește nevoile din prezent.
- 28). Un suflet nesimțitor este un clavier fără sunet.
- 29). La faptele bune sau rele un martor invizibil pe care nu-l poți amăgi: Conștiința, care în secret te răsplătește sau te pedepsește după cum meriți.

- 30). Femeea ridică sau coboară pe bărbatul ei.
- 31). Numele și calitățile nu au nevoie de pompă și etichetă.
- 32). Cel ce face un bine trebuie să-l uite, iar cel ce-l primește trebuie să-l uite.
- 33). Femeea este ca umbra ; de alergii după dânsa fuge, dacă fugi ea te urmărește, inima femeiei e de ceară, iar ambiția de plumb.
- 34). Respectă bătrânețea, dacă vroești să și se respecte când vei fi bătrân.
- 35). Poci să fi om cu merite fără să fi mare, dar nu poci să fi mare fără să ai merite.
- 36). Dacă vanitatea nu distruge de tot virtuțile noastre, cel puțin le sgudue.
- 37). Sunt puține femei a căror merite durează mai mult de cât frumusețea.
- 38). Femeia nu folosește la nimic a fi tânără fără a fi frumoasă, nici a fi frumoasă fără a fi virtuoasă.
- 39). Amorul cuiva e plăcut mai mult prin manierele sale decât prin sine însuși.
- 40). Unii nu combat viciul și laudă virtutea, decât numai pentru interes.
- 41). Omul se naște cu calitățile și viciile sale ; împrejurările singure și educațiunea desvoltă sau supprime pe unele și altele.
- 42). Cea mai mare mulțumire e aceea de a fi mulțumit de sine.
- 43). Până la miezul nopții trec pe stradă oameni veseli, la patru ore dimineața cei nenorociți ; dar poate între miezul nopții și patru ore a trecut în sbor și fericirea.
- 44). Trebuie să crezi în ceva. Omul fără credință e un om pierdut. Mai bine o credință greșită decât nici una.

45). Mania perde pe cei înțelepți, iar conduita bună alină mania și atrage iubirea.

46). Fie care om poartă 3 nume; un nume care îl dă nașul, altul societatea, iar cel-l'alt faptele sale.

47). Virtutea este faptul cel mai mare că i se poate da lui D-zeu.

48). Cu vârsta forțele slăbesc, dar mintea se întărește prin experiență.

49). Nu este tiranie mai crudă de cât aceia care se exercită la umbra legilor și sub aparențele justiției.

50). Nu face vizite absurde și fără scop. Vizitele rare măresc amicitia.

51). Bunul simț este judecătorul cel mai drept.

52). Conștiința este călăuza dreaptă și nepărtinitoare a omului.

53). Educațiunea și instrucțiunea sunt cele două condițiuni de progres și prosperitate pentru om și popoare.

54). Nobleța adevărată este cea a inimii și a sentimentelor, iar nu cea nașterii.

55). Omul mare de suflet, este totdeauna nobil și generos.

56). Revoluția lui Tudor din 1821 este condamnățiunea regimului fanariot străin.

57). Revoluția de la 1848 este condamnățiunea despotismului Ruso-ciocoesc și a uneltirilor sale.

58). Revoluția dela 1859 este condamnățiunea separatismului, triumful unității și a domniei Române.

59). Revoluția de la 1866 este consolidarea unirei, triumful libertății și a independenței naționale.

FRUMOSUL ȘI ARTELE PLASTICE

URMARE

Tremurând se apropie de Maria, deasupra apare un grup de îngeri, cari duc crucea, iar dedesupt altul, care cântă din posaune. Cei curați și plini de bucurie sufletească încep a se înălța iar în stânga se văd cei condamnați, alungați de îngeri și torturați de diavoli înaripați. Ceva mai jos o grupă, în care morții se ridică din morminte. Caron în mijloc își conduce luntrea, iar în stânga se vede Minos regele iadului, a cărui trup e înconjurat de șerpi. Toată lumea a rămas și va rămânea mișcată la priveliștea acestei minunate și sublime compoziții în care Michel Angelo ajunge culmea subiectivismului său.

În a doua jumătate a secolului al 19-lea o adevărată și sinceră admirație se ridică pentru distinsul Tintoretto, pentru gruparea grandioaselor lui compozițiuni, pentru coloritul său profund și cald și pentru armonia cu care este împărțită umbra și lumina. În „Palazzo ducale” din Veneția se găsesc mai multe tablouri pictate de Tintoretto între cari și „Paradisul” cu care pune în uimire pe contemporanii; un tablou grandios ale cărui figuri de îngeri și sfinți sunt de un efect uimitor.

Este remarcabil că nici una din sutele de figuri, cari populează cadrul acestui tablou colosal, nu sã aseamănă împreună.

Pictat pe perețele din spre miază noapte ale salei „del maggior Consiglio” la prima vedere am fost izbit de proporțiile uriașe ale cadrului său.

Puțin cât de puțin ca unul nedeprins cu privirea proporțiilor mari, am căutat să-mi dau samă de diferitele

grupări, ce-l alcătuiesc. Sus de tot marele arhitect al universului, așezat pe un tron de aur, având la dreapta pe fiul său și amândoi strălucind de o aureolă înconjurătoare, judecă sufletele muritorilor precum este scris. Sute de capete de ale fericiților formează un splendid anturaj împrejurul tronului dreptului judecător. Din fața lor transpiră fericirea, seninătatea și bucuria, cerească, având drept tovarăși pe îngeri înaripați. Mulți din cei osândiți iadului sunt conduși de groaznici arhangheli spre locul supliciuului. Contrastul dintre tenebrele iadului și splendoarea senină a raiului este foarte izbitor dar tot deodată și imens de admirabil. Inchipuițivă apoi cum pe la mijlocul tabloului lugubru cortej al păcătoșilor, cari se îndreaptă către iad. Câtă durere și desnădejde nu se zugrăvește pe fețele lor ce chin și tortură în sufletele acestor nenorociți, cari își văd moartea cu ochii. Am avut ocazie să admir la Veneția multe din minunățiile artei plastice dar mărturisesc, că nimic nu ma impresionat așa de mult ca acest tablou a lui Tintoretto.

Mulți cred că din punct de vedere al concepțiunii acestui tablou nar fi tocmai la culmea ideală, cerută de exigențele artistice, poate vor fi având dreptate, nu tăgăduiesc aceasta, dar în tot cazul ca mod de execuție Paradisul lui Tintoretto este deasupra tuturor criticilor. Te miri, cum o scurtă viață omenească a putut îngădui să iasă din penelul artistului așa mulțime de grupări executate cu ceva mai mare exactitate și expresiune posibilă. Și când te gândești că acest mare maestru a mai pictat și alte tablouri!

Mult interes mi sa părut că prezintă și „Apotheoză Veneției” pictată pe plafondul aceleiași sale. Ea se reprezintă ca regina mărilor, șezând pe un tron de aur, așezat pe un noraș desfăcut din unda mării cu scepul tridentice în mână dreaptă și cu coroana regală pe cap. Nereidele, tritoții și alți locuitori marini se ridică din apă grupându-se împrejurul stăpânitoarei lor și aducându-i frumoașe și bogate ofrande.

Feciorelnicai figură, maestuoasă și senină face și aici un contrast prea drăgălaș cu celelalte figuri de monștrii și divinități marine. Un tablou de conținut războinic este

marea luptă „dela Lepanto“ ea este pictată pe unul din pereții Salei Busturilor. În definitiv toate picturile din palatul dogilor se pot împărți în 3 categorii: divine, mitologice și războinice.

În pinacoteca Universității din Agram am remarcat ca execuție grandioasă tabloul: „Attila în fața Romei“. Câtă deosebire și aici între starea de lumină și civilizație reprezentată prin papa Leon, îmbrăcat în strălucitoare odăjdii înconjurat de sfinții săi somptuoși și între starea de barbarie concretizată prin părosul și nepieptenatul barbar, îmbrăcat în piele de animal și negru ca și sufletul său blestemat.

S'ar părea că lumina sa scoborât la tristul rol d'a îngenunchia în fața întunericului. Vă puteți închipui cât de mare a fost plasticismul ce genialul artist a întrebunțat pentru a face să reiasă contrastul izbitor dintre omul barbar și cel civilizat.

Acest tablou ca și un altul reprezentând cele 4 vrăste omenești de Coreggio sânt donațiile episcopului Strossmayer, marele patriot croat pentru pinacoteca universității din Agram. Dar am putea afirma, că întreaga pinacotecă, evaluată la câteva milioane este donația acestui mare patriot. Mult am avea și noi nevoie de asemenea donațiuni și mai ales de asemenea patrioți și mecenați în starea de evoluție culturală prin care trecem actualmente.

Arta franceză e plină și ea de calitate, judecată, proporțiune, limpezime, eleganță și gust desăvârșit. În sculptură mai ales francezii din timpul renașterii întrec pe frații lor italieni, artiștii francezi ca și cei italieni și ca o dintioară grecii și romanii au exprimat în nenumărate sculpturi durerea și groază, dar totuși le-a făcut frumoase. Astfel pictorul Puget a făcut pe „Milon dela Crotona“. Milon a fost unul din oamenii cei mai puternici din vremea lui. Să zicea că putea duce un bou pe umere și pe urmă îl putea omorâ cu un pumn și să'l mănânce într'o zi. Dar îmbătrânind puterea îi scăzu și vroind să crape o dată cu mâinile un stejar pe care lemnarii îl splintecaseră puțin și'l împănaseră cu pene, copacul îi prinse mâinile și Milon fu mâncat de tiarele sălbatice, neputându-se apăra. Erculul se află cu o mână prinsă în crăpătura copa-

cului, iar cu cealaltă se silește a se apăra de un leu, care a început a devora din trânsul.

Groaza e zugrăvită pe fața sa strâmbată de durere tot așa ca și în mișcarea corpului, care e însă în acelaș timp așa de frumos și puternic, încât priveliștea acestei frumuseți ocupă și farmecă privirea. Spaima și durerea există fără îndoială, dar le vedem represintate printr'un corp de atlet așa de frumos și puternic, încât nu ne turbură admirațiunea.

În pictură avem tabloul marelui pictor Nicolae Poussin. La umbra maslinilor, nu departe de malurile albastre ale unui lac o familie de ciobani greci se odihnește de munca zilei și gustă pacea serii. Liniștită și plină maeștate a mamei, veselă figură a fiului, ținuta așa de liniștită a celor doi barbați și mai cu samă locul unde se peirece scena, umbra, apa limpede, orizontul de munți, care închide peisagiul, despărțindu-l de lume ca pe un loc de retragere binecuvîntată de nevinovăție și pace, totul ne arată odihna de câmp fecicirea vieții țărănești. Privind acest tablou îți vine să exami fără voce: ce bine trebuie să fie în colțișorul acesta verde, retras de griji, de departe de sgomotul lumii. Să căutăm dar a vedea cu ochi de artist miile de tablouri ce natura ne prezintă zilnic „și să nu trecem ca niște orbi prin lumea aceasta, care e atât de bogată în măreție și gingășie”.

După Italia Olanda este desigur țara în care renașterea s'a afirmat cu mai multă strălucire, originalitate și putere.

Pe câtă vreme în Franța și Germania ea a văzut ziua și sgomotul răsboaelor religioase, în țările de jos ea se manifestă ca o săngeroasă isbândă pentru căștigarea libertății Olandeze.

Gel mai mare dintre toți pictorii flamanzi este de sigur Rembrand. Tabloul său de forță se întitulează „Samariteanul cel bun”. Calătorul milos a pus pe calul său pe rănitul pe care l'a găsit în drum și l'a adus până la hanul cel mai apropiat. El vorbește cu hangiuul și-i numără dinainte banii trebuincioși pentru primele îngrijiri ale nenorocitului, pe care un servitor îl ia în brațe și-l dă jos

depe șea. Câtă familiaritate, exactitate și intimitate nu transpiră din această pânză.

Fie-care din noi a văzut hanuri ca acesta cu puțul lui țărănesc, cu înfățișarea lui primitoare și simplă. Ținta atentivă a bătrânului hangiu, figura victimei, a servitorului, a băețășului care ține calul, până și servitoarea, care se uită pe fereastră, toate sunt în armonie cu locul; în toate se vede „pacea” se vede „simplicitatea”.

Rembrand a știut să păstreze acestei înalte lecțiuni de bunătate și de milă, caracterul naiv și mișcător, pe care i l'a dat Isus Christos,

Ce ce a făcut Isus vorbind cu cei cari îl ascultau a făcut și Rembrand pictând: ne-a povestit o istorioară comună și simplă, care însă ne merge la inimă.

Și fiind că vorbim mereu de artă și de opere de artă dațimii voe să statornicim regula, ori mai bine legea că pentru a înțelege o operă de artă trebuie să ne înfățișăm cu exactitate starea generală a spiritului și a moravurilor vremii, din care artistul făcea parte.

(va urma)

ANUNCIU

Rugăm pe abonații și cetitorii noștri care n'au achitat abonamentul, să ni trimită prin poștă costul abonamentului pe un an, în suma de lei 39, spre a putea preîntîmpina cheltuielile ce am avut și avem cu tipărirea și Ad-ția revistei, astăzi tiparul și hârtia fiind foarte scumpe, Revista a făcut multe sacrificii morale și materiale și e în difiцит din cauza neachitărei abonamentelor.
